

ТЕОРІЯ СПІРАЛЬНОЇ ДИНАМІКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Жулин О.В., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, olgazhulun@gmail.com, orcid.org/0000-0002-7247-3697

THEORY OF SPIRAL DYNAMICS AS AN INCLUSIVE DEVELOPMENT TOOL OF UKRAINE

Zhulyun O.V., Ph.D, National Transport University, Kyiv, Ukraine, olgazhulun@gmail.com, orcid.org/0000-0002-7247-3697

ТЕОРИЯ СПИРАЛЬНОЙ ДИНАМИКИ КАК ИНСТРУМЕНТ ИНКЛЮЗИВНОГО РАЗВИТИЯ УКРАИНЫ

Жулин О.В., кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев, Украина, olgazhulun@gmail.com, orcid.org/0000-0002-7247-3697

Постановка проблеми. Незважаючи на Четверту індустріальну революцію, яка швидко змінює парадигми світогляду і життєдіяльності людства, не тільки Україна опинилася у тупику свого розвитку, а й більшість розвинених країн. Це пов'язано, у першу чергу, зі зміною джерел енергії у світі, розвитком технологій, змінами соціальних структур та необхідністю нових моделей взаємодії суб'єктів: держави, бізнесу та особистості. Особливо посилились глобальні впливи на суспільне життя завдяки високій швидкості передачі інформації та її миттєве масштабування, що сприяє розвитку окремих держав і відставанню інших. Сучасні технології дають можливість практично кожній людині мати доступ до інформації і знань та бути творцем нових. Хоча головною економічною проблемою у світі є боргова природа економічних відносин, яка сприяє перевиробництву. Це сформувало суспільство споживання, яке в основу свого існування поставило матеріальні цінності, що призвело до прагматизації життя, формування споживчого світогляду та дефіциту людських якостей, пропаганди наживи, насилля і брехні. Така економічна, соціальна та політична ситуація призводить до все більшого розшарування населення та подальшого скорочення середнього класу, які посилюють духовну деградацію, втрату ціннісних орієнтирів і подальший моральний занепад суспільства, а в окремих випадках і до загибелі держав, що є лише справою часу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Український філософ С. Кримський сформулював такі рядки: «Відомо, що жодна країна в жодну епоху не виходила з кризи завдяки виключно економічним обставинам. Адже в основі економічної діяльності лежить певна психокультура» [11]. Особлива увага людським цінностям, моральності і етиці присвячена у наукових роботах Е. Фрома, П. Бергера, Р. Гріффіна, Д. Джексона, П. Друкера, А.Макінтайра, К. Моргана, Л. Нормана, Г. Раймонда, Д.Річарда, П.Сінгера, Е. Стайнберга, Т.Томаса, Д.Фрітцше, які вважали, що бізнес і держава побудовані без гуманістичних засад приречені на банкрутство. Д. Юм вважав, що «могутство государства и благосостояние подданных, как ни мало зависят они друг от друга в известных отношениях, с точки зрения торговли обычно считаются нераздельными; как частный человек благодаря могуществу государства достигает большей надежности в осуществлении своих торговых дел и обладании богатствами, так и государство становится более могущественным соразмерно обогащению частных лиц и расширению их торговли» [22]. У працях «Дослідження про природу і причини багатства народів» та "Теорія моральних почуттів" А.Сміт розглядав людину з трьох сторін: з позицій моральності, з економічних позицій, з цивільних і державних позицій. Е. Шредер зазначає, що бізнес, повинен поєднувати економічні та соціально-моральні аспекти. М. Вербер у своїй праці "Протестанська етика і дух капіталізму" підкреслює, що успіх окремих індивідумів у підприємстві залежить від світоглядних ідей [4]. П. Друкер визначав, що бізнес має бути відповідальним перед суспільством у цілому і перед окремими людьми, які працюють в організації. Дослідженням ментальності українців і її впливу на соціально-економічний розвиток присвячені праці українських науковців: Донченко О.А.[7,8], Зибцева В. М. [9], Кримського С.Б. [11], Момот В.Є., Литвиненко О.М. [14], Онищенко О. С., Горового В. М., Попика В. І. [15], Помиткіна Е.О. [17]. Розвиток держави, як соціально-економічної системи, визначається ціннісно-орієнтованою призмою, через яку її народ дивиться на світ і на себе в ньому, звідси виникає об'єктивна необхідність дослідження структури і динаміки розвитку громадянського

суспільства України, його ментальних особливостей та перспектив створення інклюзивної економіки. Теорія спіральної динаміки К. Грейвза [3] стверджує, що у кожній країні є представники різних парадигм мислення і світогляду одночасно, вони визначають спосіб мислення, а відповідно і поведінку конкретних груп людей. Дослідженням інклюзивного розвитку присвячено наукові праці Всесвітнього економічного форуму [24]. Інклюзивний розвиток передбачає, що кожен суб'єкт економіки є важливим, унікальним, цінним для суспільства і має можливості для задоволення своїх потреб, розвитку, працевлаштування та справедливого розподілу результатів праці [2]. Реалізація інклюзивної моделі розвитку економіки можлива лише на основі формування якісної системи цінностей суспільства вищого порядку, що обумовило актуальність наукового дослідження.

Метою статті є обґрунтування передумов формування моделі інклюзивного розвитку на основі теорії спіральної динаміки, яка дозволить залучити усіх членів суспільства у соціально-економічні процеси, враховуючи їх цінності, потреби і можливості. Дослідження ціннісної парадигми українців та її особливостей дозволить сформулювати концепцію інклюзивного зростання та розвитку України, бо саме еволюція цінностей суспільства визначає вектор і швидкість соціально-економічного поступу.

Основний матеріал дослідження. Теорія спіральної динаміки розглядає розвиток суспільства через еволюцію його системи цінностей. У процесі розвитку ці системи ускладнюються і набувають більш якісної структури, яка дозволяє створювати кращі соціально-економічні умови життя через покращення взаємодії між людьми, яка в свою чергу викликає довіру, що є базовим принципом розвитку економіки. Перехід на новий рівень розвитку відбувається легше і швидше, якщо усвідомлені слабкі і сильні місця попереднього рівня, тобто зроблено висновки. У своїй теорії спіральної динаміки Клер Грейвз, а потім і його учні Кріс Ковен, Дон Бек і Кен Уїлбер, ретельно дослідили етапи еволюції суспільства. Ці рівні розвитку відрізняються парадигмами світогляду суб'єктів, тобто наборами цінностей, які переважають у суспільстві той чи інший момент часу. Вони включають цінності з різних сфер життя: мислення, політика, економіка, культура, технології, суспільні організації та інші. Зазвичай наступна стадія розвитку обов'язково задовольняє потреби попереднього рівня, які були не вирішені або проігноровані. Жоден з рівнів спіралі розвитку не заперечує попереднього, а є його «кращим» продовженням. Якщо рівень спіралі орієнтується на особистість («Я»), то наступний обов'язково матиме суспільне, тобто колективне, спрямування («Ми»). Для зручності кожному рівню спіралі розвитку вченими було надано кольорове забарвлення. Розгорнута характеристика теорії спіральної динаміки та її рівнів наведені у табл.1. Так чи інакше, але будь-яке суспільство має у своїй структурі представників практично усіх рівнів. Чим більш розвинене суспільство, тим більше у ньому різноманітних рівнів, зокрема вищого порядку. Дон Бек і Кріс Ковен вважали, що на Землі: 10 % населення – фіолетове, 20 % – червоне, 40 % – синє, решта 30 % – інші кольори, переважно оранжевий і зелений [3]. Держава, яка застрягає на нижчих рівнях спіралі, як правило, відстає у економічному і соціальному розвитку, відрізняється низьким рівнем життя, може стати колонією або взагалі зникнути. На сьогодні, як найбільш ефективні моделі соціально-економічного розвитку, розглядаються моделі сталого розвитку (зелений рівень) і моделі інклюзивного розвитку (жовтий рівень). Головною ознакою моделі інклюзивного розвитку є інтегральність усіх суб'єктів у загальну модель незалежно від їхньої парадигми мислення. Це витікає з того, що для ефективної реалізації певних завдань, вкрай необхідні типи мислення і навички конкретного рівня спіралі, наприклад, бухгалтер з переважанням «синього» набору цінностей, краще виконуватиме свої функції і буде задоволений своєю роботою, ніж той самий бухгалтер із переважаючою «зеленою» парадигмою, який би в свою чергу краще реалізовував би екологічні проекти. Рівність в умовах нерівності є головною цінністю «жовтого рівня» спіралі розвитку, тобто ідеться про рівність можливостей для усіх членів суспільства. Саме про таку парадигму мислення говорив ще у XIX ст. український філософ Г.Сковорода: “Нерівна всім рівність. Бог подібний до багатого водограю (фонтану), що заповнює різні посудини за їх розміром. Течуть із різних трубок різні струмки у різні посудини, що стоять навкруг водограю. Менша посудина менше має, але в тому є рівнавеликій, що однаково, як і та, повна” [18].

У процесі вирішення соціальних, економічних, політичних проблем, як правило, рекомендують запроваджувати успішний досвід інших країн, але як показує практика він часто не спрацьовує. Ця особливість вивчалась В. Лефевром [13], який підкреслював, що при проведенні економічних і соціальних перетворень завжди потрібно враховувати структуру колективної ментальності та особливості її динаміки. Ментальність – це неповторна духовна сутність народу, яка є колективним підсвідомим і визначається системою цінностей, яка панує у тому чи іншому суспільстві і передається з покоління у покоління, тому формує національну індивідуальність та особливості процесу мислення, які визначають психологічний стан, темперамент, поведінку, а відповідно і соціально-економічні відносини.

Таблиця 1 – Структура моделі спіральної динаміки
Table 1 – Structure of the model of spiral dynamics

Рівень розвитку (колір)	Тип мислення і особливості	Соціальна організація	Етика	Сучасні приклади	Передумови переходу на новий рівень
Бежевий	Інстинктивне мислення. Боротьба за виживання.	Невеликі племінні групи. «Я»	Етичні норми ті, що дозволяють вижити.	Новонароджені або дуже старі люди.	Усвідомлення себе особистістю, потреби в соціальній взаємодії та організації соціуму для виживання.
Фіолетовий	Родинні зв'язки і магічне мислення. Підпорядкування індивіда інтересам групи.	Племена на чолі з вождем. «МИ»	Етичні норми ті, що на користь племені або групі.	Деякі племена Африки.	Інтереси особистості сильніші інтересів групи і вони виходять за її межі.
Червоний	Авторитаризм. Влада сили, лідера.	Рабовласництво та інші форми експлуатації людей. «Я»	Сильний завжди правий.	Авторитарні держави, африканські королівства, вуличні банди.	Пошук сенсу життя, потреба у моральних нормах.
Синій	Нормативне мислення. Встановлення норм і чітких правил поведінки. Закон і стабільність. Поява складних суспільних ієрархій.	Індустріальні економіки. «МИ»	Етика привил, релігійна або квазі-релігійна.	Ісламські держави, окремі штати США та інш.	Розчарування у керівництві (церкві), пошук щастя і альтернативних варіантів життя.
Оранжевий	Матеріалістичне мислення. Раціоналізм, конкуренція, мотивація, успіх, орієнтація на результат, споживання.	Корпоративні економіки. «Я»	Головне – конкуренція та успішність.	США і Західна Європа.	Усвідомлення того, що матеріальне не приносить щастя, суспільні проблеми від нерівності і конкуренції, надмірне споживання, потреби в колективі.
Зелений	Екологічне мислення. Основою є екологічні людські стосунки між собою і з навколишнім світом. Спільний розвиток і зростання, рівність, гуманізм.	Грінпіс, екологічні партії і рухи, держави лівого спрямування. «МИ»	Етика – це екологічність.	Скандинавські країни.	Висока ціна колективних рішень і неможливість конкурувати з економіками з меншим соціальним навантаженням.
Жовтий	Інклюзивне системне мислення. Самореалізація і розвиток інших в умовах хаосу. Гідність. Творчість.	Відсутність структури та гнучка самоорганізація. «Я»	Етика – чесність і стратегія win-win.	Високотехнологічні та креативні компанії.	Втома від хаосу і пошук порядку, поєднання духовного і матеріального.
Бірюзовий	Глобальне мислення (голографічне), яке інтегрує переваги усіх попередніх рівнів в один.	Невідомо. «МИ»	Етика – єдності у відмінностях	«Глобальне село», ідея ненасилля і філософія миру (Ганді).	Невідомо
Кораловий	-	-	-	-	-

Джерело: розроблено автором на основі [3]

Формування української ментальності відбулось під впливом багатьох факторів, головними серед яких є природно-географічні, історичні, культурні, релігійні умови. Ще за часів Київської Русі було сформовано розвинену слов'янську цивілізацію, яка базувалась на особливих моральних і культурних цінностях, основою якої була людина-господар – праобраз сучасного підприємця. Така модель побудови руського, тобто українського суспільства, була найефективнішою за всю історію нашої землі. Бо основою розвитку Київської Русі були міста і торгівля. До того ж українська мента-

льність сформована під впливом як мінімум 12 корінних народів і національних меншин. Досліджуючи її можна вирізнити такі особливості українців: працелюбність, творчість, витривалість, терплячість, щедрість, індивідуалізм і незалежність, жага приватної власності, хазяйновитість, виживання за несприятливих умов, винахід нових індивідуальних чи спільних форм господарювання, толерантність до інших народів, відкритість, щедрість. Ці риси були суттєво трансформовані радянською владою, бо зміна ментальності визначаються термінами впливу на свідомість і підсвідомість людини. Радянська система цінностей (переважно «червона») безперечно вплинула на традиційну українську ментальність, не тільки через нав'язування червоної ідеології, а й за допомогою фізичного знищення («Червоний терор», «Великий терор», Голодомор та інш.). У результаті новими набутими рисами українців, які варто викорінювати, стали: песимізм, перекладання відповідальності на інших, необов'язковість, невпевненість, нечесність, відсутність чітких моральних цінностей, комплекс меншовартості, неповага до законів, бездіяльність. З економічної точки зору саме ці якості призводять до поглиблення сировинної спрямованості економіки та її корумпованості. Водночас серед моральних проблем українських підприємців можна виокремити: ігнорування потреб споживача, низька якість товарів і послуг, орієнтація на швидкі результати, низький рівень самоінвестування у власний бізнес, корумпованість і тінізація доходів, порушення домовленостей, нехтування діловою репутацією, низька етика ділового спілкування.

У часи новітньої історії українці не створили спільної модерної системи цінностей, яка б сприяла розвитку усіх членів суспільства завдяки рівним можливостям реалізації свого потенціалу і справедливого розподілу ресурсів на чолі з верховенством права. Насамперед через те, що впровадження ринкової економіки відбулося через нечесну приватизацію, монополізацію влади, народження і панування олігархічно-кланової економіки, відсутність передумов для формування середнього класу населення. Моральна порожнеча, система псевдоцінностей і відсутність стратегії розвитку держави призвели до процвітання радянської ідеології замаскованої лише за декларованими західними демократичними цінностями і ринковими принципами діяльності. Це більше нагадує ефект карго, але імітація західного стилю життя суспільства гальмує розвиток, бо сучасний світ вимагає створення вже нових постмодерних ідей, продуктів, послуг, стилів життя, суспільних комунікацій та інфраструктурних зв'язків між різними сферами життєдіяльності. Основними напрямками трансформації цих негативних рис у позитивні можуть бути: освіта, захист прав власності, розумна податкова політика, стабільне і чітке законодавство та судова система, створення рівних можливостей для підприємницької діяльності і приватних ініціатив та їх стимулювання, створення середовища чесності і довіри, популяризація поваги до іншої людини, створення можливостей для підвищення доходів населення, навчання населення фінансовій грамотності і основам ведення бізнесу, політична стабільність. Незважаючи на розкол загальної схеми моральної поведінки український народ зберігає три головні ментальні риси, а саме: волелюбність, індивідуалізм і підприємливість.

Американський психолог В. Лефевр, досліджуючи ментальність різних мігрантів, провів їх анкетування. В анкеті були такі запитання: з якої країни ви емігрували; чи вважаєте ви можливим брехати на судовому процесі, щоб врятувати невинного підсудного; чи вважаєте ви можливим брехати смертельно хворій людині, щоб полегшити її страждання; чи вважаєте ви можливим підказувати на іспитах. У результаті анкетування було виявлено, що 90% вихідців з країн, де був геноцид та масове знищення людей, відповіли позитивно на три останні питання. Емігранти з Західної Європи, які не мали подібного життєвого досвіду і жили за сприятливих і безпечних умов, категорично відповіли «не можна», на всі запитання. Можливість здійснення зла в ім'я добра чітко простежується і в ментальності українців, що обумовлено історично, а саме проведеними радянською владою Голодомором, Великим терором, масовою депортацією, засланнями та знищенням іншими методами. Європейська ментальність сформована еволюційним шляхом через створення громадянського суспільства, яке може формувати і захищати свої права. Нині експерти часто стверджують, що потрібно поступово створювати громадянське суспільство і розвиватись європейським шляхом, проте український народ має інший досвід і зовсім не має часу в інформаційні економіці на тривалу еволюцію. Скоріш за все, доречно було б забезпечити основні цінності: індивідуалізм і волелюбність для реалізації приватних ініціатив та верховенство права.

Цінності будь-якого народу не є однорідними, хоча й мають деякі особливості, обумовлені культурою та історичними процесами, які пройшло те чи інше суспільство і сформувало світогляд народу. Що стосується українців, то за часів Радянського Союзу їх багаторазово перетворювали із суб'єктів в об'єкти, що є найбільшою проблемою натепер. Це передбачив ще у 1919 році Павло Скоропадський: «Я не сумніваюся, як і не сумнівався раніше, що всякі соціалістичні експерименти, якби

у нас уряд був соціалістичним, повели б негайно до того, що вся країна в 6 тижнів стала б здобиччю всепожираючого молоха-більшовизму. Більшовизм, знищивши всяку культуру, перетворив би нашу чудову країну на висохлу рівнину, де з часом усівся би капіталізм, але який! .. Не той слабкий, м'якотілий, що тлів у нас досі, а всесильний Бог, у ногах якого буде валятися і плазувати той самий народ» [19]. Російська ментальність, яку українцям нав'язували насильно протягом багатьох століть не «приживається», бо є протилежною і характеризується колективізмом, потребою у сильному царі, обмеженням свободи, що є типовим для азійських народів. Вона руйнує весь «організм» держави в який, ніби вливають кров іншої групи.

Головним наслідком панування «червоної» парадигми мислення натепер в Україні, безперечно, є корупція і відсутність довіри один до одного через не якісну взаємодію. Тому так вправно спрацьовує «теорія розбитих вікон», яку сформулювали Д. Вілсон і Дж.Келлінг: якщо хтось розбив вікно в будинку і ніхто не вставив нове, то незабаром у будинку не залишиться жодного цілого вікна, а потім почнеться мародерство. Якщо люди недотримуються загальноприйнятних норм поведінки, то провокують оточуючих теж їх порушувати. У соціально-економічних системах виникає ланцюгова реакція. Цей фрактальний ланцюг є приреченим на відсутність перспектив подальшого розвитку. Антикорупційний потенціал теорії розбитих вікон очевидний. Якщо ти перестаєш давати і брати хабарі, починаєш платити податки, то ти змінюєш систему. Ця ідея потребує поширення у суспільстві. Незалежно від розміру, хабар завжди є хабарем. Саме неефективна система керівництва державою в першу чергу нівелює моральні цінності і створює відповідні умови для порушення законів. Звісно корупція популярна в основному у країнах, де панує авторитарна система і економіка виживання, країнам розвитку вона притаманна у меншій мірі.

Доказом наслідків «червоної» парадигми мислення є рівень сприйняття корупції громадянами країни. Індекс сприйняття корупції присвоює країнам або територіям бали відповідно до сприйняття ступеня поширеності корупції у державному секторі відповідної країни. Бали країни вказують на рівень сприйняття корупції громадським сектором за шкалою від 0 до 100, де 0 означає високий рівень корупції, а 100 – її відсутність. Це зведений індекс, який являє собою комбінацію опитувань і оцінювання корупції, дані про які збирають різні авторитетні організації. Індекс сприйняття корупції найбільш використовуваний показник вимірювання корупції у всьому світі, що показує сприйняття рівня корупції у державному секторі, тобто адміністративної та політичної корупції, бо джерелом корупції, як правило, є політика. Він в жодному випадку не є остаточним вироком про корумпованість цілих націй і громад і відноситься до питань, пов'язаних з їх діяльністю та політикою, яку вони проводять, а також із діяльністю приватного сектору. Як правило, громадяни країн, які отримали найменшу кількість балів, демонструють такий же ступінь занепокоєння корупцією і її сприйняття, як і громадяни держав з високими показниками. В Україні індекс сприйняття корупції у 2018 році склав 32 бали, тоді як у 2019 знову знизився до 30 балів, що показано на рис. 1. Це засвідчує негативну тенденцію і демонструє нам те, що громадяни України, на жаль, продовжують лояльно ставитися до корупції. Найвищий рівень корупції у країнах Африки, Близького Сходу, Азіатсько-Тихоокеанського регіону та Східній Європі і Центральній Азії, а найнижчий рівень у країнах Західної Європи та США. Україна розділяє рейтингові позиції з країнами Африки, Азії та країнами пострадянського простору, які отримали у спадок від СРСР корупцію, бо красти, обманувати, наживатися аморальними методами часто були звичними інструментами, тому нині їх викоринити дуже важко (табл.2). Індекс сприйняття корупції України – 30 балів, тобто досі є гіршим, ніж у країн-сусідів: Польща — 58, Білорусь — 45, Румунія — 44, Угорщина — 44, Молдова — 32 [10].

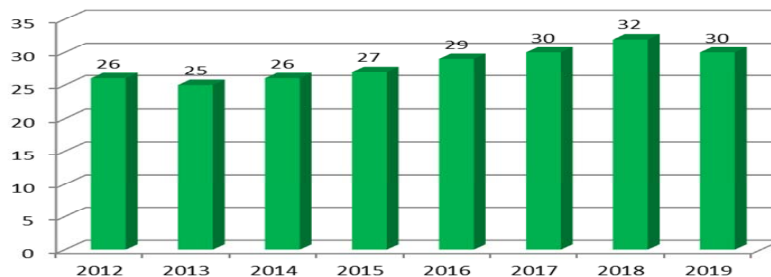

Рисунок 1 – Динаміка Індексу сприйняття корупції в Україні, бали
Figure 1 – Dynamics of Corruption Perceptions Index in Ukraine, points

Країни з високим індексом сприйняття корупції вирізняються за такими ознаками: справедливою судовою системою, яка є незалежною від інших державних інституцій; високими моральними

якостями і цінностями чиновників; доступом до фінансової інформації, зокрема до джерел формування державного і місцевих бюджетів та напрямів їх видатків; високим рівнем свободи і незалежності засобів масової інформації та високим рівнем доходів населення. Країни з найгіршими показниками індексу, як правило характеризуються війнами, конфліктами, залежністю і обмеженням свободи ЗМІ, корумпованими державними інститутами, недоброчесним керівництвом держави, яке приймає участь у найбільших корупційних схемах, а саме головне низькими доходами населення і відсутністю соціальних «ліфтів» та можливостей розвитку.

Таблиця 2 – Індекс сприйняття корупції (CPI) у 2019 році
Table 2 – Corruption Perceptions Index (CPI) in 2019

Країна	Індекс сприйняття корупції (РСІ)	Місце в рейтингу
Данія	87	1
Нова Зеландія	87	1
Фінляндія	86	3
Сінгапур	85	4
Швеція	85	4
Канада	77	12
Велика Британія	77	12
Австралія	77	12
Гонконг	76	16
Японія	73	20
Франція	69	23
США	69	23
Іспанія	62	30
Польща	58	41
Італія	53	51
Білорусь	45	66
Румунія	44	70
Індонезія	40	85
Танзанія	37	96
Єгипет	35	106
Казахстан	34	113
Україна	30	126
Росія	28	137
Мозамбік	26	146
Сомалі	9	180

Можна простежити тісний взаємозв'язок між ВВП на душу населення та індексом сприйняття корупції. ВВП на душу населення в Україні склав у 2018 році близько 2963 тисяч доларів за рік, а в найбільш корумпованій країні Сомалі – лише 499 доларів у рік. У Данії, де рівень корупції найнижчий у світі, ВВП на душу населення складає 60 596 американських доларів на рік. Це свідчить про взаємозалежність добробуту і корупції, бо у країнах з високим рівнем доходу рівень корупції є низьким, і навпаки. Матеріальна залежність громадян від держави перешкоджає формуванню і розвитку інститутів громадянського суспільства.

Специфічність національних систем цінностей та поведінкових патернів може сприяти загальнолюдському розвитку, створювати нові смисли, стилі життя і сучасні методи вирішення актуальних проблем і викликів, через міжнаціональну співпрацю. Бо ні національний, ні релігійний максималізм не сприяють розвитку. Суспільна еволюція і економічний розвиток можливі через обмін унікальними традиціями і досвідом за допомогою інформаційних технологій. Ментальна модернізація може стати ефективним інструментом інноваційного розвитку країни і відбутися через зміну звичних моделей поведінки. У цьому процесі важливим є збереження й розвиток власної самобутньої культури з одночасним реагуванням на виклики сучасного світу. Проте в умовах інформаційного суспільства та діджиталізації економічних процесів, де відсутні кордони у доступі до інформації спостерігається об'єднання людей за подібними наборами цінностей у соціальні групи. Вони не обмежуються територіально і не визначаються національними культурами, а є симбіозом різних культур на фоні єдиних цінностей. Саме ця особливість сучасного світу найбільше сприяє модернізації різних суспільств, які

погрузли у національних стереотипах і наративах. Феномен ментальності полягає у тому, що підсвідомі ціннісні особливості можуть бути перевагами або недоліками у формуванні парадигми мислення і поведінки тієї чи іншої суспільної групи. За допомогою технологій особа може вільно обирати соціальне середовище і сферу економічної діяльності, які визначатимуть її соціальний розвиток і добробут. Натепер доступ до Інтернету мають 53,6 % населення планети Земля, а кількість інтернет-користувачів у країнах, що розвиваються, за останні 5 років подвоїлася, що викликано появою смартфонів. Найбільший відсоток інтернет-користувачів за даними ООН у Європі – 82,5 %, зокрема в Ісландії – 95 % населення, в Америці – 77,9 %, а найнижчий у Африці – 28,2 %.

Очевидним є той факт, що ідеологічні структури, що побудовані за допомогою вертикального суспільства вичерпали свій ресурс, тому нині формується горизонтальний тип суспільства, подібний до мережі або павутини, не лише у розвинених країнах, а й в Україні. Горизонтальна модель побудови суспільства передбачає віртуальну кооперацію певних груп, що об'єднані певними інтересами, і відсутність багатопланових адміністративних пірамід. Проте ще жодна держава світу не відмовилась від вертикальної моделі побудови держави. У світі розвиваються лише окремі проекти подібного типу, наприклад, Кремнієва долина у США. Головними цінностями горизонтальних моделей є самовираження людини і співтворення, що відповідає інклюзивній (жовтій) парадигмі. Інструментом реалізації горизонтального суспільства є різноманітні ІТ-технології. Однією з найбільш перспективних є технологія «блокчейн», яка дозволяє об'єднуватись однодумцям зі схожими цінностями, які будуть обмінюватись ідеями, досвідом, допомагати один одному і самостійно забезпечувати свою життєдіяльність без будь-яких посередників: банків, держави та інших. За своєю будовою ці системи прості в реалізації, бо є природними для людини. Безпеку і захист забезпечує крипто код, тому у цій системі не можливо зловживати владою, бо всю інформацію про угоди і співпрацю легко перевірити, а ще складніше підробити. Ніхто не зможе маніпулювати інформацією, використовуючи у власних інтересах, управляти мережею без згоди на це членів спільноти, бо в такій мережі немає центрального серверу, де зберігається інформація, вона є у кожного члена спільноти. Для того, щоб обманути цю мережу потрібно змінити інформацію на всіх комп'ютерах мережі, бо якщо хоч один комп'ютер матиме початкову інформацію, то вся система здатна відтворитись. Тому будь-які зловживання потребують великих потужностей і фінансових ресурсів, що зробить їх економічно не вигідними.

Найціннішими якостями у інклюзивному суспільстві є інтелект, креативність, довіра і репутація. Інклюзивна модель соціально-економічного розвитку може дати потужний поштовх для побудови держави принципово нового порядку дуже швидко, якщо грамотно використати сучасні технології, бо скоротиться час який необхідний для реалізації змін, який потрібен був у вертикальних моделях, в основному на бюрократичне затвердження. Невипадково найвищий рівень інклюзивності у 2018 році демонстрували Норвегія, Люксембург і Швейцарія, Данія, Швеція, Нідерланди, Австралія, Ірландія, Австрія, Нова Зеландія, тобто країни, де ліву частку займає «оранжевий» і «зелений» ціннісний набір, а не «червоний» і «синій», як в Україні. Вчені прогнозують лідируючі позиції по інклюзивному розвитку на наступні п'ять років таким країнам: Ісландія, Ірландія, Данія, Ізраїль, Чехія, Корейська Народна Республіка, Швейцарія, Німеччина, Естонія та США [24]. В Україні, на жаль, більшість людей вважає, що дотримання певних етичних і моральних норм звужують можливості отримання прибутку. Проте, підприємства які дотримуються парадигми високої етики бізнесу будуть завжди підтримуватись суспільством, навіть у кризові часи, це стосується і держав. Високі моральні якості приваблюють нових клієнтів, створюють позитивну атмосферу в підприємницькому середовищі, сприяють розширенню партнерських зв'язків. Такі риси характеру як чесність, справедливість, ощадливість, повага і любов до інших є основоположними для людини. Адже економічні спади завжди йдуть паралельно із духовними занепадами. В інформаційному XXI ст. соціально-економічний розвиток можливий лише через впровадження етичних засад та високих цінностей у державний менеджмент і бізнес, шляхом створення можливостей для розвитку людей і організацій з різними парадигмами мислення.

Підсумовуючи можна зробити висновки про доцільність формування та впровадження в Україні інклюзивної моделі, яка прискорить соціально-економічний розвиток, а не лише зростання. Її впровадження дозволить створити унікальну модель, на зразок «європейської Америки», але для цього людям треба надати можливості, ресурси та правовий захист. Інклюзивний розвиток не просто збільшує ВВП країни, а й формує міцну соціально-економічну систему, де кожен громадянин відіграє важливу роль, бо має можливості, ресурси та інструменти для забезпечення саморозвитку, гідного і якісного рівня життя. Основними стовпами дизайну інклюзивної держави є (рис. 2): однакові правила (закони) для всіх членів суспільства, які обов'язкові до виконання; розвинені інституції; незалежні засоби масової інформації; можливості для реалізації політичного лідерства.

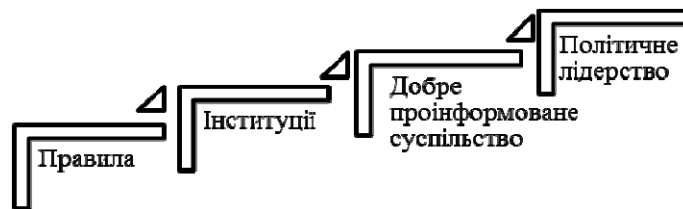

Рисунок 2 – Дизайн інклюзивного зростання і розвитку країни
 Figure 2 – Design for inclusive growth and development of the country

Інклюзивному розвитку, тобто жовтому рівню теорії спіральної динаміки, сприятимуть такі заходи:

1. Формування рівних можливостей реалізації своїх здібностей для всіх громадян, незалежно від національності, мови, віри, соціального статусу, зокрема політичного лідерства.
2. Впровадження справедливих і ефективних заходів з розподілу доходів, бо довіра виникає у результаті вдалої взаємодії.
3. Доступність і якість освіти та медицини, у тому числі і для незахищених верств населення.
4. Гідна оплата праці, яка сприятиме людському розвитку і реалізації людського потенціалу та мінімізує кредитну залежність громадян.
5. Реалізація програм з масової зайнятості з достатніми доходами домогосподарств і ліквідація явища «працюючі бідні».
6. Стимулювання підприємницької активності. Основою успішної економіки будь-якої розвинутої країни є малі і середні підприємства, наприклад, у США вони виробляють половину ВВП, тому і визначають зайнятість у країні.
7. Створення сприятливих умов для інвестування та формування інноваційної моделі розвитку.
8. Гуманізація та екологізація економіки.
9. Соціальна згуртованість і активність у суспільстві.
10. Незалежні засоби масової інформації.

Висновки і пропозиції, перспективи подальших розробок. Узагальнюючи результати проведеного дослідження, можна сказати, що Україна може сформувати власну модель соціально-економічного розвитку, яка буде враховувати ментальні особливості, бо порушення культурних і психологічних особливостей народу призводить до створення суспільством паралельної реальності, моделі за типом культу карго, інструментом якої є тіньова економіка, яка протягом років, незважаючи на всі негативні риси, дозволяє українцям вижити і зберегти себе як націю. Ігнорування ментальності народу при проведенні будь-яких реформ у державі, починаючи від економічних закінчуючи соціальними, завжди призводить до поразки, як і показав столітній досвід. Ментальну модернізацію суспільства можливо проводити через зміну структури психіки окремої особи починаючи з дошкільного віку, тому саме освіта є ключовим інструментом інклюзивного розвитку. Бо хоча люди з модерними цінностями і визначають нині вектор розвитку країни, але більшість, яка живе у старій системі координат, визначає його швидкість. Оскільки сучасна суспільна мораль ще базується на радянських тоталітарних псевдоцінностях, тому є потреба усвідомлення і формування постмодерних цінностей, які будуть базуватись на загальнолюдських цінностях, культурних традиціях, національних особливостях нашого народу та відповідно до потреб сьогодення. Обов'язковою умовою для процвітання держави є створення нових смислів і стилів життя, сприяння виникненню нових видів бізнесу, а головне залучення усіх членів суспільства у соціально-економічні процеси. Україна на відміну від Європи не має багато часу на еволюційні зміни, потужностей і ресурсів як США, але має високоосвічених, креативних, підприємливих людей, тому саме створення передумов для розкриття ними свого потенціалу призведе до колосального ефекту. Успішна держава повинна будувати свою економіку за рахунок високоєфективної праці через розвиток сучасних технологій та впровадження інновацій, а не за рахунок зовнішніх та внутрішніх кредитів, пільг і субсидій для громадян. Сучасна патерналістська ідеологія основою якої є державна централізація фінансових ресурсів з подальшим перерозподілом має бути змінена на ідеологію розвитку підприємництва і приватних ініціатив, що безперечно покращить рівень добробуту усіх громадян і зробить нашу державу конкурентоспроможною на світовій арені відповідно до вимог четвертої індустріальної революції. Перспективами подальших розробок може бути дослідження національних ментальних особливостей розвинених країн, які ефективно впроваджують інклюзивну модель розвитку.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Аджемоглоу Д. Чому нації занепадають / Д. Аджемоглоу, Д. Робінсон, пер. з англ. О.Дем'янчука. – 2-ге вид., випр. – К.: Наш формат, 2017. – 440 с.
2. Базилюк А.В. Інклюзивне зростання як основа соціально-економічного розвитку / А.В. Базилюк., О.В. Жулин // Економіка та управління на транспорті. – 2015. – Вип. 1. – С. 19 – 29.
3. Бек Д., Кован К. Спиральная динамика: управляя ценностями, лидерством и изменениями. – С-Пб: Бест Бизнес Букс, 2010. – 419 с.
4. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму / М. Вербер – К.: Основи, 1994. – 261 с.
5. Вовканич С. Духовно-інтелектуальний потенціал України та її національна ідея / С. Вовканич — Львів: Видавництво ЛБА, 2001. — 540 с.
6. Гегель Г.В. Феноменологія духа / Г.В. Гегель – СПб.: Наука, 1999. – 443 с.
7. Донченко Е.А. Фрактальная психология / Е.А. Донченко — К.: Знання, 2005. — 323 с.
8. Донченко О. А. Архетипи соціального життя і політика [Монографія] / О. Донченко, Ю. В. Романенко – К.: Либідь, 2001. – С. 334.
9. Зибцев В. М. Господарський менталітет України: теорія, історія та сучасний стан / В. М. Зибцев, В. Ю. Попов. – К.: Норд-прес, 2005. – С. 175.
10. Індекс сприйняття корупції. Transparency International [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ti-ukraine.org/content/4040.html>
11. Кримський С.Б. Ранкові роздуми / С.Б. Кримський – К.: Майстерня Білецьких, 2009. – 120 с.
12. Кубряк С. Український фрактал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lelekanews.blogspot.com/2012/03/blog-post_13.html
13. Лефевр В. Алгебра совести / В. Лефевр. – М.: Когито-Центр, 2003. – 426 с.
14. Момот В.Є. Оцінка організаційної культури вітчизняних підприємств з точки зору теорії інтегральної спіральної динаміки / В.Є.Момот, О.М. Литвиненко // «Управлінські інновації». Збірник наукових праць Тернопільського національного економічного університету – Випуск 9. – 2016. – с. 12-27.
15. Онищенко О. С. Тенденції впливу глобального інформаційного середовища на соціокультурну сферу України: [монографія] / О. С. Онищенко, В. М. Горючий, В. І. Попик. – К., 2013. – 220 с.
16. Пекар В. Різноманітний менеджмент: Еволюція мислення, лідерства та керування / В.Пекар – 2-е вид., доп. – Харків: Фоліо, 2016. – 191 с.
17. Помиткін Е.О. Психологія духовного розвитку особистості: Монографія / Е.О. Помиткін. — К.: Наш час, 2005. — 280 с.
18. Сковорода Г. Разговор, называемый алфавит, или букварь мира // Вірші. Пісні. Байки. Діалоги. Трактати. Притчі. Прозові переклади. Листи./ Г.Сковорода – К., 1983. С. 200 – 249.
19. Скоропадський П. Спогади. Кінець 1917 – грудень 1918 / Ред. колегія: Пеленський Я. (гол. ред.), Білас Л., Боряк Г. та ін. НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського; Інститут східноєвропейських досліджень; Східноєвропейський дослідний інститут ім. В. К. Липинського. – Київ; Філадельфія, 1995.
20. Фрідман М. Капіталізм і свобода / М. Фрідман – К: Дух і літера, 2010. – 320 с.
21. Фромм Е. Мати чи бути? : пер. з англ. / Е. Фромм. — К.: Укр. письменник, 2010. — 222 с.
22. Юм Д. Малые произведения / Д. Юм – М.: Канон, 1996. – 464 с.
23. Goodpaster, Kenneth E., Laura L. Nash, and John B. Bowers. Policies and Persons: A Casebook in Business Ethics. McGraw Hill, 1998.
24. The Inclusive Development Index 2018. World Economic Forum. Geneva, 2018.

REFERENCES

1. Acemoglu D., Robinson J. (2017) Chomu natsii zanepadaiut [Why nations fail]. Kyiv. Nash format, 440 [in Ukrainian].
2. Bazyliuk A.V. Zhulyn O.V. (2015) Inkliuzyvne zrostannia yak osnova sotsialno-ekonomichnoho rozvytku [Inclusive growth as a basis for socio-economic development]. Economy and management in transport. Kyiv: NTU, 1, 19 – 29 [in Ukrainian].
3. Back D., Cowan Ch. (2010) Spyralnaia dynamyka: upravliaia tseinnostiamy, lyderstvom y yzmenenyiamy [Spiral Dynamics: Mastering Values, Leadership and Change]. – St-Pt. Best Bussiness Books, 419 [in Russian]
4. Weber M. (1994) Protestantska etyka i dukh kapitalizmu [The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism]. Kyiv: Osnovy, 261 [in Ukrainian].
5. Vovkanych S. (2001) Dukhovno-intelektualnyi potentsial Ukrainy ta yii natsionalna ideia [Spiritual and intellectual potential of Ukraine and national idea]. Lviv: LBA, 540 [in Ukrainian].

6. Hegel G.V. (1999) Fenomenolohyia dukha [Phenomenology of spirit]. St-Pb: Science, 443 [in Russian]
7. Donchenko Y.A. Fraktalnaia psykholohyia [Fractal Psychology]. Kyiv: Znannia, 323 [in Ukrainian].
8. Donchenko O.A. Romanenko Y.V. Arkhetypy sotsialnoho zhyttia i polityka [Archetypes of social life and politics]. Kyiv: Lybid, 334. [in Ukrainian].
9. Zytsev V. M. Popov V.Y. (2005) Hospodarskyi mentalitet Ukrainy: teoriia, istoriia ta suchasnyi stan [Economic mentality of Ukraine: theory, history and current state]. Kyiv: Nord-press, 175 [in Ukrainian].
10. Indeks spryiniattia koruptsii. Transparency International [Corruption Perceptions Index. Transparency International] [Electronic resource]. – Access mode: <http://ti-ukraine.org/content/4040.html> [in Ukrainian].
11. Crymskyi S. B. (2009) Rankovi rozдумы [Morning Reflections]. Kyiv: Workshop Beletsky, 120. [in Ukrainian].
12. Kubryak S. Ukrainyskyi fraktal [Ukrainian fractal] [Electronic resource]. – Access mode: http://lekanews.blogspot.com/2012/03/blog-post_13.html [in Ukrainian].
13. Lefevre V.A. (2003) Alhebra sovesti [Algebra of Conscience]. Moskva: Kogito-center, 426 [in Russian]
14. Momot V.Y., Litvinenko O.M. (2016) Otsinka orhanizatsiinoi kultury vitchyznianskykh pidpriemstv z tochky zoru teorii intehralnoi spiralnoi dynamyky [Assessment of organizational culture of domestic enterprises in terms of the theory of integral spiral dynamics]. Management innovations. Ternopil: TNEU. 9. 12 – 27. [in Ukrainian].
15. Onyshchenko O.S., Gorovoy V.N. (2013) Tendentsii vplyvu hlobalnoho informatsiinoho seredovyscha na sotsiokulturnu sferu Ukrainy [Trends impact of the global information environment for socio-cultural sphere of Ukraine]. Kyiv, 220. [in Ukrainian].
16. Pekar V. (2016) Rізnobarvnyi menedzhment: Evoliutsiia myslennia, liderstva ta keruvannia [Multicolored Management: The Evolution of Thinking, Leadership, and Management]. Kharkiv: Folio, 191 p. [in Ukrainian].
17. Pomytkin E.O. (2005) Psykholohiia dukhovnoho rozvytku osobystosti [Psychology of spiritual development] Kyiv: Nash Chas, 280. [in Ukrainian].
18. Skovoroda G. (1983) Razghovor, nazyvayemyi alfavit, ili bukvar mira. Virshi. Pisni. Baiky. Di-alohy. Traktaty. Prytchi. Prozovi pereklady. Lysty [A conversation called the alphabet or the letter of the world. Poems. Songs. Fables. Dialogues. Treatises. Parables. Prose translations. Letters. Kyiv, 200 – 249. [in Ukrainian].
19. Skoropadskyi P. (1995) Spohady. Kinets 1917 – hruden 1918 / Red. kolehiia: Pelenskyi Ya. (hol. red.), Bilas L., Boriak H. ta in. NAN Ukrainy. Instytut ukrainskoi arkheohrafii ta dzhereloznavstva im. M. S. Hrushevskoho; Instytut skhidnoievropeiskyykh doslidzhen; Skhidnoievropeiskyy doslidnyi instytut im. V. K. Lypynskoho [Memories. The end of 1917 - December 1918 / Ed. Board: Pelensky J. (Ch. Ed.), L. Bilas, Boriak G. et al. NAS of Ukraine. Ukrainian Institute of Archeology and Source Studies. M.S. Grushevsky; Institute for Eastern Studies; Eastern Research Institute. V.K. Lipinsky]. Kyiv; Philadelphia. [in Ukrainian].
20. Friedman M.(2010) Kapitalizm i svoboda [Capitalism and Freedom]. Kyiv: The spirit and the letter, 320 . [in Ukrainian].
21. Hume D. (1996) Malye proyzvedeniya [Small works]. Moscow: Kanon, 464. [in Russian]
22. Fromm E. (2010) Maty chy buty? [To have or to be?] K: Ukr. Writer, 222. [in Ukrainian].
23. Goodpaster, Kenneth E., Laura L. Nash, and John B. Bowers. (1998) Policies and Persons: A Casebook in Business Ethics. McGraw Hill. [in English]
24. The Inclusive Development Index 2018. World Economic Forum. Geneva, 2018. [in English]

РЕФЕРАТ

Жулин О.В. Теорія спіральної динаміки як інструмент інклюзивного розвитку України / О.В. Жулин // Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науково-технічний збірник. – К. : НТУ, 2020. – Вип. 2 (49).

У статті досліджено ціннісну парадигму українців та її особливості за допомогою теорії спіральної динаміки, проаналізовано індекс сприйняття корупції у різних країнах світу та визначено взаємозв'язок високого рівня корупції і низького рівня доходів, розроблено дизайн інклюзивного зростання та розвитку України.

Об'єкт дослідження – процеси інклюзивного зростання і розвитку через призму ціннісно-орієнтованого підходу теорії спіральної динаміки.

Мета роботи – обґрунтування передумов формування моделі інклюзивного розвитку на основі теорії спіральної динаміки, яка дозволить залучити усіх членів суспільства у соціально-економічні процеси, враховуючи їх цінності, потреби і можливості.

Метод дослідження – методи економічного, системного та порівняльного аналізу.

Результати та їх новизна – у статті досліджено вплив системи цінностей суспільства на його соціально-економічний розвиток за допомогою теорії спіральної динаміки, особливості її еволюції та вплив на соціально-економічний розвиток країни. Проаналізовано ментальні особливості українців, їх еволюцію та передумови ментальної модернізації через зміну парадигми мислення шляхом побудови інклюзивної держави. У статті запропоновано дизайн інклюзивного зростання і розвитку країни, який базуватиметься на чотирьох основних стовпах: правила, інституції, добре поінформоване суспільство та політичне лідерство. Інструментом реалізації цієї моделі стануть сучасні ІТ-технології. Сучасна патерналістська ідеологія основою якої є державна централізація фінансових ресурсів з подальшим перерозподілом має бути змінена на ідеологію сприяння розвитку підприємництва і приватних ініціатив, що безперечно покращить рівень добробуту усіх громадян і зробить нашу державу конкурентоспроможною на світовій арені відповідно до вимог Четвертої індустріальної революції.

Прогнозні припущення про розвиток об'єкту дослідження – ціннісно-орієнтований підхід може дати потужний поштовх для побудови інклюзивної держави, якої за своєю досконалістю ще не існувало в світі, бо дозволяє залучити усіх громадян у соціально-економічні процеси за рахунок сучасних технологій.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ІНКЛЮЗИЯ, МОДЕРНІЗАЦІЯ, КОРУПЦІЯ, РОЗВИТОК, МОДЕЛЬ, ТЕХНОЛОГІЯ, БЛОКЧЕЙН, ІННОВАЦІЯ, СУСПІЛЬСТВО.

ABSTRACT

Zhulyn O.V. Theory of Spiral Dynamics as an Inclusive Development Tool of Ukraine. Visnyk National Transport University. Series «Economic sciences». Scientific and Technical Collection. – Kyiv: National Transport University, 2020. – Issue 2 (49).

The paper investigates the value paradigm of Ukrainians and their peculiarities by means of the theory of spiral dynamics, analyzes the index of perception of corruption in different countries of the world and identifies the relationship between high level of corruption and low level of income, and designs inclusive growth and development of Ukraine.

Object of study – the processes of inclusive growth and development through the prism of the value-oriented approach of the theory of spiral dynamics.

Purpose of the study – to substantiate the prerequisites for the formation of a model of inclusive development based on the theory of spiral dynamics, which will allow to involve all members of society in socio-economic processes, taking into account their values, needs and opportunities.

Method of the study – methods of economic, systemic, comparative analysis.

Results and innovation of the study – in the paper investigates the influence of the system of values of society on its socio-economic development with the help of the theory of spiral dynamics, peculiarities of its evolution and influence on the socio-economic development of the country. The mental features of the Ukrainians, their evolution and prerequisites for mental modernization through the change of the paradigm of thinking through the construction of an inclusive state are analyzed. The article proposes a design for inclusive growth and development based on four main pillars: rules, institutions, a well-informed society, and political leadership. Modern IT technologies will become a tool for implementing this model. The modern paternalistic ideology that underlies the state centralization of financial resources with further redistribution should be changed to the ideology of promoting entrepreneurship and private initiatives, which will undoubtedly improve the well-being of all citizens and make our country competitive in the global arena.

Forecast assumptions about the object of study – a value-oriented approach can give a powerful impulse to build an inclusive state, which by its perfection did not yet exist in the world, because it allows to involve all citizens in socio-economic processes due to modern technologies.

KEY WORDS: INCLUSIVITY, MODERNIZATION, CORRUPTION, DEVELOPMENT, MODEL, TECHNOLOGY, BLOCKCHAIN, INNOVATION, SOCIETY.

РЕФЕРАТ

Жулын О.В. Теория спиральной динамики как инструмент инклюзивного развития Украины / О.В. Жулын // Вестник Национального транспортного университета. Серия «Экономические науки». Научно-технический сборник. – К.: НТУ, 2020. – Вып. 2 (49).

В статье исследовано ценностную парадигму украинцев и ее особенности с помощью теории спиральной динамики, проанализировано индекс восприятия коррупции в разных странах мира и определено взаимосвязь высокого уровня коррупции и низкого уровня доходов, разработано дизайн инклюзивного роста и развития Украины.

Объект исследования – процессы инклюзивного роста и развития через призму ценностно-ориентированного подхода теории спиральной динамики.

Цель работы – обоснование предпосылок формирования модели инклюзивного развития на основе теории спиральной динамики, которая позволит привлечь всех членов общества в социально-экономические процессы, учитывая их ценности, потребности и возможности.

Метод исследования – методы экономического, системного и сравнительного анализа.

Результаты и их новизна – в статье исследовано влияние системы ценностей общества на его социально-экономическое развитие с помощью теории спиральной динамики, особенности ее эволюции и влияние на социально-экономическое развитие страны. Проанализированы ментальные особенности украинцев, их эволюцию и предпосылки ментальной модернизации через изменение парадигмы мышления путем построения инклюзивного государства. В статье предложен дизайн инклюзивного роста и развития страны, который будет базироваться на четырех основных столпах: правила, институты, хорошо информированное общество и политическое лидерство. Инструментом реализации этой модели станут современные IT-технологии. Современная патерналистская идеология основой которой является государственная централизация финансовых ресурсов с последующим перераспределением должна быть изменена на идеологию содействия развитию предпринимательства и частных инициатив, безусловно улучшит уровень благосостояния всех граждан и сделает наше государство конкурентоспособным на мировой арене в соответствии с требованиями Четвертой индустриальной революции.

Прогнозные предположения о развитии объекта исследования – ценностно-ориентированный подход может дать мощный толчок для построения инклюзивного государства, которого по своему совершенству еще не существовало в мире, так как позволяет привлечь всех граждан в социально-экономические процессы за счет современных технологий.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: ИНКЛЮЗИВНОСТЬ, МОДЕРНИЗАЦИЯ, КОРРУПЦИЯ, РАЗВИТИЕ, МОДЕЛЬ, ТЕХНОЛОГИЯ, БЛОКЧЕЙН, ИННОВАЦИЯ, ОБЩЕСТВО.

АВТОР:

Жулин Ольга Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент, Національний транспортний університет, доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту, e-mail: OLGA1715@ukr.net, тел. +380965112929, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова 1, к. 424, orcid.org/0000-0002-7247-3697

AUTHOR:

Zhulyn Olga V., PhD, associate professor, National Transport University, associate professor department of finance, accounting and auditing, e-mail: OLGA1715@ukr.net, tel. +380965112929, Ukraine, 01010, Kyiv, Suvorova str. 1, of. 424, orcid.org/0000-0002-7247-3697

АВТОР:

Жулын Ольга Владимировна, кандидат экономических наук, доцент, Национальный транспортный университет, доцент кафедры финансов, учета и аудита, e-mail: OLGA1715@ukr.net, тел. +380965112929, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова 1, к. 424, orcid.org/0000-0002-7247-3697

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Карпенко Оксана Олександрівна, доктор економічних наук, професор, Державний університет інфраструктури та технологій, завідувач кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування, м. Київ, Україна.

Базиліук Антоніна Василівна, доктор економічних наук, професор, Національний транспортний університет, завідувач кафедри фінансів, обліку і аудиту, м. Київ, Україна

REVIEWER:

Karpenko Oksana, PhD., Economics (Dr.), Professor, State University of Infrastructure and Technology, head of the department of management, public management and administration, Kyiv, Ukraine.

Bazilyuk Antonina V., PhD., Economics (Dr.), professor, National Transport University, head of department of finance, accounting and auditing, Kyiv, Ukraine